

Ympäristöministeriö
kirjaamo@ym.fi

Lausuntopyyntö 8.5.2017

Lausunto valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisesta

Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla varmistetaan valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioiminen maakuntakaavoissa ja maakuntakaavojen ohjausvaikutuksen kautta alemmissa kaavoissa sekä MRL 24§ mukaisesti myös kaikessa muussa viranomais toiminnassa. Liikennevirasto on toistuvasti tukeutunut voimassa oleviin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin maakuntien ja kuntien maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämisen yhteistyössä ja todennut alueidenkäyttötavoitteet käytännön tilanteissa hyödyllisiksi. Liikennevirasto on osallistunut nyt lausunnolla olevien valtakunnallisten tavoitteiden valmisteluun liikennehallinnon piirissä muodostetussa taustaryhmässä.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden rakennetta on selkiytetty esittämällä aiempien erityis- ja yleistavoitteiden sijasta tavoitteille vain yksi taso. Tavoitteiden valmistelua ohjaamaan asetetun työryhmän toiveiden mukaisesti valmistelun aikana tavoitteiden tekstiä tiivistettiin ja päällekkäisyyttä voimassa olevan muun lainsäädännön kanssa poistettiin. Muokkauksen seurauksena itse tavoitetekstit ovat pelkistyneet yleispiirteisemmiksi kuin nykyiset alueidenkäytön tavoitteet. Toisaalta tavoitteiden tiivistämisen seurauksena taustoituksen ja perustelujen merkitys voimistuu tavoitteita käytäntöön sovellettaessa. Päätösluonnoksen tekstin jäsentely voisi olla vielä selkeämpi; nyt pääotsikon sanamuodot toistuvat samoina alaotsikoissa.

Valtakunnallisesta väyläverkosta vastuullisena viranomaisena Liikenneviraston päähuomion kohteena alueidenkäyttötavoitteiden valmistelussa ovat olleet liikennejärjestelmään vaikuttavien alueellisten erojen huomiointi, yhdyskuntarakenteen kehittyminen kestävästi vähähiiliseen liikkumiseen perustuvaksi sekä valtakunnallisten yhteyksien turvaaminen ja kehittäminen. Lausuttavana oleva luonnos käsittelee kaikkia edellä mainittuja teemoja yleispiirteisesti menemättä yksityiskohtiin tai yksilöityihin edistämismuutoksiin.

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

Tavoitteessa esitetään alueidenkäytöllä edistettäväksi koko maan aluerakennetta ja tuettavaksi eri alueiden vahvuuksien hyödyntämistä.

30.6.2017

LIVI/3639/00.03.02/2017

Liikenneviraston kannalta tämä helpottaa alueellisten erojen huomioimista liikennejärjestelmien kehittämisessä, esimerkiksi kasvavien kaupunkiseutujen ja väestöltään vähenevän maaseudun liikkumisen ratkaisujen erilaisuuden tunnistamista.

Tavoitteessa esitetyt edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle ja asuin-, työpaikka- ja palvelualueiden saavutettavuuden parantamiselle joukkoliikenteellä, kävellen ja pyöräillen, ohjaavat maankäytön suunnittelua kohti yhdyskuntarakennetta täydentävää sisäistä kasvua rakenteen laajenemisen sijaan.

Liikenneviraston kannalta tavoite on merkityksellinen: sen mukaisella maankäytön suunnittelulla vähennetään liikkumisen tarvetta, liikenteen päästöjä ja melua sekä parannetaan liikenneturvallisuutta.

Tehokas liikennejärjestelmä

Tavoitteessa ilmoitetaan, että alueidenkäytössä turvataan valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävien liikenneyhteyksien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet. Samoin tavoitteissa mainitaan kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävät satamat, lentoasemat ja rajanylityspaikat.

Tämä tavoite on Liikenneviraston perustehtävälle, valtakunnallisen väyläverkon pidolle, tavoitteista tärkein. Liikennevirasto pitää hyvänä sitä lähtökohtaa, että liikenneyhteyksien kehittämisessä keskistytään merkityksellisiin yhteyksiin ja liikenteen solmukohtiin.

Liikennevirasto haluaa kiinnittää huomiota myös siihen, että ilman tätä tavoitetta ristiriitaa saattaisi syntyä etenkin kasvavilla kaupunkiseuduilla, joissa maankäytön paineet voivat vaikeuttaa valtakunnallisen väylästäön palvelutason säilyttämistä.

Tavoitteessa myös esitetään kehitettäväksi ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja. Tavoite ohjaa alueellisessa toiminnassa Liikenneviraston lisäksi kaikkia muitakin viranomaisia priorisoimaan kunnossapidon parantamisen ja olemassa olevien väylien kehittämisen väyläverkon laajentamisen edelle.

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Tavoitteessa veloitetaan ehkäisemään alueidenkäytöllä melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia terveyshaittoja.

Koko liikennehallinnon kannalta tavoite tarkoittaa kaikkien olemassa olevien väylien ja liikennepaikkojen vaikutusalueiden huomioon ottamista niitä ympäröivien alueiden käyttötarkoituksen suunnittelussa.

Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavia teollisuuslaitoksia ja kemikaalirastapahoja koskeva alueidenkäyttötavoite tulee koskea vain uusia sijoitettavia toimintoja.

30.6.2017

LIVI/3639/00.03.02/2017

Tavoitteiden vaikuttavuus

Liikenneviraston sisäisessä arvioinnissa ja sidosryhmiltä saadussa palautteessa on pääimmäisenä ollut huoli siitä, että tavoitteiden pelkistäminen ja yleispiirteistäminen heikentävät tavoitteiden vaikuttavuutta. Keskeisiä teemoja, kuten liikenneturvallisuus ja voimakas kaupungistuminen, on jäänyt kokonaan ilman käsittelyä.

Huolta valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden vaikuttavuudesta ovat lisänneet lähes samanaikaiset maakuntakaavojen vahvistamismenettelystä luopuminen, aluehallinnon uudistus ja erillislainsäädännön muutosten nopeutettu valmistelu.

Liikenneviraston mielestä uudistetut alueidenkäyttötavoitteet antavat hyvän kehyksen tasapuoliselle ja kestäväälle valtakunnalliselle alueidenkäytön suunnittelulle. Tavoitteiden vaikuttavuus tulee määrittämään valtionhallinnon ja alueidenkäyttöä suunnittelevien maakuntien ja kuntien käytännön työssä: kuinka tavoitteita tapauskohtaisesti tulkitaan. Liikennevirasto ehdottaa, että tavoitteiden yleispiirteisyyden ja toimintaympäristön nopeiden muutosten vuoksi tulisi tavoitteiden vaikuttavuutta arvioida keskitetysti ja alueidenkäytön suunnittelun aikajänteellä reaaliaikaisesti.

Teija Snicker-Järvinen
Apulaisjohtaja

Seppo Serola
Maankäytön asiantuntija

Jakelu

YM/ kirjaamo
LVM/ kirjaamo

Tiedoksi

LVM/Perälä, Karhula, Linkama
Liikenteen turvallisuusvirasto/Lohko-Soner, Seppinen, Laurikainen
Uudenmaan ELY-keskus/Puolamäki
Finavia Oyj/Salomaa